

4. Hutton, R 2024, *Vidomstvo: Istorii strakhu z davnikh chasiv i doteper [Witchcraft: A History of Fear from Ancient Times to the Present]*, per. z anhl. K. Dysa, Kyiv: Stylet i Stylos, 472 s.
5. Haievska, T 2022, *Suchasni transformatsii tradytsiinykh sotsiokulturnykh praktyk sviatkovoi obriadovosti: monohrafiia u dvokh chastynakh. Ch. 1 [Contemporary Transformations of Traditional Sociocultural Practices of Festive Rituals: Monograph in Two Parts. Part 1]*, Kyiv: Instytut kulturolohi Natsionalnoi Akademii Mystetstv Ukrainy, 111 s.
6. Hutsuliak, O 2016, *Filosofiiia ukrainskoi sutnosti: sotsiokulturni smysly alkhimii natsionalnoho buttia [The Philosophy of Ukrainian Essence: Sociocultural Meanings of the Alchemy of National Being]*, Kyiv : Art Ekonomi, 256 s.
7. Dysa, K 2026, *Istoriia z vidmamy. Sudy pro chary v ukrainskykh voievodstvakh Rechi Pospolytoi XVII–XVIII stolittia [A History with Witches. Trials for Witchcraft in the Ukrainian Voivodeships of the Polish-Lithuanian Commonwealth in the Seventeenth and Eighteenth Centuries]*, Lviv : Lokalna istoriia, 296 s.
8. Carlyle, T 2024, *Heroi, kult heroiv ta heroichne v istorii [Heroes, Hero-Worship, and the Heroic in History]*, per. z anhl. S. Kurylo, Kyiv: Vydavets Oleksii Beshulia, 264 s.
9. Kristeva, J 2004, *Poliloh [Polylogue]*, per. z fr. P. Tarashchuk, 480 s.
10. Kornii, D 2022, *Charivni istoty ukrainskoho mifu. Domashni dukhy [Magical Creatures of Ukrainian Myth. Household Spirits]*, Kharkiv : Vivat, 352 s.
11. Kornii, D 2024, *Charivni istoty ukrainskoho mifu. Dukhy pryrody [Magical Creatures of Ukrainian Myth. Nature Spirits]*, Kharkiv : Vivat, 320 s.
12. Kultaieva, M & Radionova, N 2023, *Prosvitnytska mobilnist i romantychne pryskorennia: H. Skovoroda ta M. Hohol. Filosofske-osvitni ta kulturno-antropolohichni rozvidky [Enlightenment Mobility and Romantic Acceleration: H. Skovoroda and M. Gogol. Philosophical-Educational and Cultural-Anthropological Studies]*, monohrafiia za nauk. red. N. Radionovoi, Kyiv : Vyd-vo "Liudmyla", 226 s.
13. *Mahiiia povsiakdennia davnikh slovian [The Magic of Everyday Life of the Ancient Slavs]* 2022, za red. SA Horbanenka, Kyiv : Akadempriodyka, 210 s.
14. Michelet, J 2025, *Vidma [The Witch]*, per. z fr. L. Kononovych, Kyiv : Stylet i Stylos, 352 s.
15. Mozghovyi, IP 2024, *"Temni viky", abo Khronika Serednovichchia ["The Dark Ages", or A Chronicle of the Middle Ages]*. Monograph, Sumy: Svit druku, 576 s.
16. Radionova, NV 2025, *Fenomen zhakhlyvoho u zhyttietvorchoosti M. Hoholia: filosofsko-antropolohichni analiz [The Phenomenon of the Horrible in M. Gogol's Life-Creation: A Philosophical-Anthropological Analysis]*, HUMANITIES STUDIES: zbirnyk naukovykh prats, Holov. red. V. H. Voronkova, Zaporizhzhia: Vydavnychi dim "Helvetyka", Vypusk 23 (100), s. 101–107.
17. *Ukrainska demonolohiia [Ukrainian Demonology]* 2025, Kyiv : Stylet i Stylos, 168 s.
18. Shalahinov, B 2020, *Romantiky i modernisty. Narysy z istorii nimetskoj literatury ta estetyky XIX–XX stolit [Romantics and Modernists. Essays on the History of German Literature and Aesthetics of the Nineteenth and Twentieth Centuries]*, Kyiv : Vydavnychi dim "Kyievo-Mohylianska akademiia", 224 s.
19. Jung, KG 2014, *Arkhetyp i pozasvidome [Archetype and the Unconscious]*, per. z nim., Kyiv : Ukr. pysmennyk, 400 s.
20. Kristeva, J 1982, *Powers of horror. An Essay on Abjection*. Translated by Leon S. Roudiez, Columbia University Press, New York, 219 c.

Надійшло до видання / Received
Прийнято до друку / Accepted

21.02.2026
01.04.2026

DOI 10.33930/ed.2019.5007.58(3-4)-4
УДК 378.2+001:174.7(477)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

А. О. Кислий

Анотація.

Актуальність теми дослідження. Останнім часом наукова спільнота та громадськість активізувалися навколо вирішення питання дотримання академічної доброчесності. Такий процес зумовлений як змінами в законодавстві, так і трансформаційними процесами у вищій освіті в Україні, які відповідають євроінтеграційним векторам розвитку держави.

Постановка проблеми. Академічна доброчесність у сучасному цивілізованому світі є невід'ємною частиною правової культури. В українському законодавстві академічна доброчесність розуміється як етичні та юридичні принципи і норми, якими повинні керуватися всі учасники освітньо-наукового процесу. Актуалізує проблему дотримання академічної доброчесності сучасний швидкий розвиток інформаційних технологій та поглиблення їх використання у вищій освіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання академічної доброчесності протягом останніх років досить широко висвітлено в науковій літературі. У працях вітчизняних вчених обґрунтовується, що академічна доброчесність є етичним, морально-ціннісним, правовим підґрунтям ефективного функціонування вищої освіти в Україні. Дотримання академічної доброчесності вважається одним із важливих елементів системи внутрішнього забезпечення якості освітньої та наукової діяльності.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз формування академічної доброчесності в умовах трансформації вищої освіти в Україні, що пов'язана з інтенсивною інтеграцією цифрових технологій та інформатизацією всіх аспектів освітнього процесу та науково-дослідної роботи.

Виклад основного матеріалу. Для українського суспільства та вищої освіти у сфері забезпечення академічної доброчесності характерний зв'язок між культурними надбаннями в історичному минулому та сучасними напрацюваннями. Академічна доброчесність формується завдяки низці міжнародних, національних та місцевих нормотворчих ініціатив. Сьогодні усі заклади вищої освіти в Україні впроваджують власну систему забезпечення морально-етичних та правових принципів академічної доброчесності. Академічна доброчесність виражається у формі норм, дозволів, заборон і санкцій та впливає на формування професійної етики освітян та науковців.

Висновки. Академічна доброчесність – це поняття, яке охоплює етичні, нормативні й онтологічні виміри діяльності суб'єктів вищої освіти. Вона постає не стільки як формальна вимога, а здебільшого як результат філософсько-правового дискурсу, заснованого на аксіологічних та антропологічних переконаннях, які сприяють формуванню їх зразкової та очікуваної поведінки.

Ключові слова: академічна доброчесність, вища освіта в Україні, суб'єкти вищої освіти, штучний інтелект, науково-дослідна робота.

ACADEMIC INTEGRITY IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATION OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

Anatolii Kyslyi

Abstract.

Relevance of the research. Recently, the scientific community and the public have intensified their efforts to address the issue of academic integrity. This process is driven by changes in legislation as well as transformational processes in Ukrainian higher education, which align with the state's European integration vectors.

Problem statement. Academic integrity in the modern civilized world is an integral part of legal culture. In Ukrainian legislation, academic integrity is understood as ethical and legal principles and norms that should be guided by all participants in the educational and scientific process. The problem of observing academic integrity is made urgent by the modern rapid development of information technologies and the deepening of their use in higher education.

Analysis of recent research and publications. The issue of academic integrity has been widely covered in scientific literature in recent years. The works of domestic scientists substantiate that academic integrity is an ethical, moral, value, and legal basis for the effective functioning of higher education in Ukraine. Compliance with academic integrity is considered one of the important elements of the system of internal quality assurance of educational and scientific activities.

Research task. The purpose of the article is to analyze the formation of academic integrity in the context of the transformation of higher education in Ukraine, which is associated with the intensive integration of digital technologies and the informatization of all aspects of the educational process and scientific and research work.

Main material presentation. For Ukrainian society and higher education, the

provision of academic integrity is characterized by a connection between historical cultural heritage and modern developments. Academic integrity is shaped through a series of international, national, and local regulatory initiatives. Today, all higher education institutions in Ukraine are implementing their own systems to ensure the moral, ethical, and legal principles of academic integrity. Academic integrity is expressed through norms, permissions, prohibitions, and sanctions, influencing the formation of professional ethics among educators and scientists.

Conclusions. *Academic integrity is a concept that encompasses the ethical, normative, and ontological dimensions of the activities of higher education subjects. It appears not so much as a formal requirement, but rather as the result of a philosophical and legal discourse based on axiological and anthropological beliefs that contribute to the formation of their exemplary and expected behavior.*

Keywords: *academic integrity, higher education in Ukraine, higher education entities, artificial intelligence, research work.*

Актуальність теми дослідження. Останнім часом наукова спільнота та громадськість активізувалися навколо вирішення питання академічної доброчесності. Воно усе більше постає предметом наукових дискусій на багатьох конференціях і круглих столах, висвітлюється у публікаціях економістів, медиків, філософів, філологів, державних службовців, але найбільшу зацікавленість до нього виявляють юристи та освітяни. Такі підходи зумовлені як змінами в законодавстві, так і трансформаційними процесами у вищій освіті в Україні, які відповідають стратегічним євроінтеграційним векторам розвитку держави.

Постановка проблеми. Академічна доброчесність у сучасному цивілізованому світі є невід'ємною частиною правової культури, до якої активно долучається й Україна. Як перший важливий крок цьому напрямку ухвалено Закон України "Про освіту" [6] від 5 вересня 2017 року, де вперше на законодавчому рівні закріплено поняття доброчесності. Відтоді велася робота законотворців, освітян та науковців, яка завершилася прийняттям Верховною Радою України 18 грудня 2025 року Закону "Про академічну доброчесність" [5], який підписаний Президентом України та буде введений в дію від 31.07.2026 р. В законі не лише порушено питання академічної доброчесності, яка є складною академічною міждисциплінарною категорією, що позначає етичні принципи та правила, якими повинні керуватися всі учасники освітньо-наукового процесу, а й чітко визначено механізми й інструменти, за допомогою яких академічна доброчесність повинна реалізуватися на практиці. Запропоновано цілий комплекс морально-етичних, адміністративних та юридичних чинників, спроможних протидіяти академічній нечесності.

Актуалізує проблему дотримання академічної доброчесності сучасний швидкий процес розвитку інформаційних технологій, що розкрив широкі можливості їх використання в освітньо-науковому просторі. Вільний доступ до інформації сприяв покращенню навчання студентів та науково-дослідної роботи. Адже в умовах карантинних обмежень, що були введени у зв'язку з поширенням COVID-19, та подій, спричинених війною російської федерації проти України, відбувається запровадження дистанційної форми навчання у багатьох закладах вищої освіти (ЗВО). Поступово вона стала повсякденною справою усіх учасників освітнього процесу і вимагає доступу до інформації, відкритих систем управління навчанням та їх технічного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема академічної доброчесності протягом останніх років досить широко висвітлена в науковій літературі. Філософсько-етичні аспекти концепту академічної доброчесності розкрито М. Бойченком, О. Висоцькою, Ю. Калиновським, Н. Хамітовим та ін. Правові аспекти функціонування інституту академічної доброчесності в освіті є предметом наукових розробок таких авторів як: О. Аврамова, О. Бернацький, В. Буяк, В. Вакулюк, А. Грубінко, А. Гуржій, Є. Дуліба, Д. Казначеева, Л. Крупнова, Н. Кузнєцова, А. Куліш, А. Мельниченко, С. Олейников, В. Теремецький, Я. Тицька, Г. Ульянова та ін.

Значну увагу проблемам академічної доброчесності в сфері освіти приділяють: А. Артюхова, А. Добко, Л. Єфименко, Д. Загірняк, І. Назарова, Є. Ніколаєва, В. Ромакіна, В. Сацик, Т. Яворська, Т. Ярошенко та багато інших. Дослідженням особливостей використання в освіті штучного інтелекту присвятили свої роботи: Н. Бордюг, Н. Василенко, Н. Волкова, С. Горчинський, О. Гуменний, А. Гурін, О. Ільченко, Н. Карпенко,

Л. Карташова, І. Красильникова, Л. Міронець, Е. Остапенко, Н. Педченко, О. Рудич, В. Стрілець, С. Толочко, Л. Чередник та ін.

У цілому в працях вітчизняних освітян та науковців обґрунтовується, що академічна доброчесність є етичним, морально-ціннісним, правовим підґрунтям ефективного функціонування вищої освіти в Україні. Дотримання академічної доброчесності вважається одним із важливих елементів системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та достовірності результатів наукових досліджень в університетах.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз формування академічної доброчесності в умовах трансформації вищої освіти в Україні, що пов'язана з інтенсивною інтеграцією цифрових технологій та інформатизацією всіх аспектів освітнього процесу та науково-дослідної роботи. Дослідження спрямоване на виявлення основних викликів та визначення ефективних підходів до забезпечення академічної доброчесності у вищій освіті в Україні.

Виклад основного матеріалу. На формування академічної доброчесності у різних країнах та континентах впливають традиційні культурні цінностей та етичні норми, що концентруються в релігії, філософії, світорозумінні людини. Провідні країни світу пройшли складний шлях вироблення власної моделі правової культури академічної доброчесності, акумулюючи позитивні погляди, переконання, оцінки, цінності, ідеали, що лягли в основу правових відносини в освітній та науковій сферах і виступають показником цивілізованості суспільства і окремої особи [3].

Міжнародна практика, перш за все західноєвропейського світу, дотримання академічної доброчесності забезпечується її трансформацією у практичний інструмент правової етики. Впровадження стандартів академічної доброчесності відбувається через поєднання освітніх цінностей та професійних стандартів з етичними нормами діяльності, які ґрунтуються на державному та міжнародному праві, етичних кодексах та внутрішніх положеннях. Вони забезпечуються відповідно принципам верховенства права, конфіденційності та професійної відповідальності. Освітня сфера не обмежується навчально-виховним аспектом формування у студентів звички дотримуватися етичних норм доброчесності. Вона зорієнтована і на розвинуту якісну професійну правову допомогу у забезпеченні академічної доброчесності і відповідальність за її порушення [4].

Європейські країни активізують дотримання культури академічної доброчесності усіма учасниками освітньо-наукового процесу на законодавчому рівні, опираючись на закони про авторське право та інтелектуальну власність. В національному та загальноєвропейському законодавстві плагіат, здебільшого, розглядається як форма порушення авторського права, передусім у випадках, коли відбувається незаконне відтворення твору, привласнення авторства, використання твору без дозволу правовласника та без зазначення джерела тощо [4]. Особливу увагу європейська спільнота приділяє молодим науковцям, оскільки їхні дослідження повинні мати наукову новизну та практичні рекомендації, що підкреслюють авторський та інноваційний характер розроблених ідей, які виносяться на захист.

Зв'язок між культурними надбаннями в історичному минулому та сучасними напрацюваннями в сфері забезпечення академічної доброчесності характерний і для української спільноти. Але в цьому процесі ми йдемо дещо іншим шляхом. Вітчизняні дослідження вказують, що першочерговими причинами порушення академічної доброчесності є низький рівень обізнаності щодо правил цитування, посилання на використані джерела, запозичення чужих ідей тощо. Тому у 2019 року Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти рекомендувало усім ЗВО розробити та впровадити внутрішні університетські інституційні системи, які б дозволили ефективно протидіяти порушенням академічної доброчесності [7].

Механізм утвердження академічної доброчесності в Україні починає працювати із запровадження системної профілактики, спрямованої на розвиток критичного мислення та культури етичної відповідальності. Гарантами академічної доброчесності виступають керівники та рядові учасники освітньо-наукового процесу. Сьогодні кожен ЗВО впроваджує власну систему забезпечення морально-етичних та правових принципів академічної доброчесності. Відповідно, українські університети не обмежилися затвердженням внутрішніх кодексів і положень про академічну чесність, а й активізувалися в напрямку проведення інформаційно-просвітницьких заходів як системи профілактики у цій сфері.

Центром уваги безлічі вебінарів, лекцій, презентацій, тренінгів, семінарів, круглих столів стало формування внутрішньої мотивації засвоєння таких морально-етичних цінностей академічної доброчесності як чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і мужність [5, 6].

У сучасного здобувача вищої освіти на усіх її рівнях формуються компетентнісні переконання відповідати у своїй навчальній та науковій діяльності правовим та моральним вимогам академічної доброчесності. Особливу увагу освітянська спільнота звертає на становлення і зростання молодих науковців. Формування особистості, основою професійної етики якої є здійснення наукових досліджень, сприйняття та аналіз науково-інформаційного простору, вимагає дотримуватися морально-ціннісних вимог і норм закону про академічну доброчесність. Для молодих науковців це гарний теоретичний та практичний досвід правильного планування науково-дослідної роботи та унеможливлення порушення принципів академічної доброчесності.

Для перевірки наукових, навчально-методичних праць, дисертаційних та кваліфікаційних робіт на наявність академічного плагіату університети використовують різні комп'ютерні програми. Вони дозволяють провести первинну перевірку текстових запозичень, що визначається у відсотках оригінальності тексту. Тому окремо слід зауважити про міру довіри до використання технічних засобів перевірки результатів науково-дослідної роботи суб'єктів вищої освіти. Саме цифрові показники звітів "антиплагіатних" програм дедалі частіше виступають основною системою контролю, впливаючи на сприйняття академічної чесності як соціальної норми. Такі процедури породжують дискусію щодо технічної сторони перевірки та об'єктивності висновків з приводу оцінки креативної творчої роботи здобувачів освіти і науковців.

Варто вказати, що проблема академічної недоброчесності не може бути вирішена виключно шляхом технічного контролю. По-перше, програмне забезпечення, яким користуються університети, залежить від фінансової спроможності ЗВО і різниться в свої можливостях, що визначає здатність платформи відшукувати збіги та відповідності авторства робіт. По-друге, дискусійним залишається межа врахування допустимих відсотків запозичень, представлених у тексті, адже технічні програмні засоби перевірки не завжди здатні враховувати специфіку наукової традиції різних наукових галузей. Статистика, запропонована програмними перевірками, не повинна бути єдиним джерелом для підтвердження доброчесної академічної поведінки, адже не можна у відсотках виміряти морально-етичну складову академічної доброчесності. Більше того, тут проявляється й інша сторона таких підходів, сучасні інформаційні ресурси рясніють пропозиціями як можна оминати програмне забезпечення, що використовується для перевірки поданих робіт на плагіат. Що цікаво, ними реально користуються, і ці засоби дозволяють уникати негативних оцінок з порушення академічної доброчесності.

Слід вказати, що остаточні висновки з приводу якості виконаної роботи здійснюються шляхом експертної оцінки рецензента та наукового керівника. Цей процес відбувається під час консультувань та перевірки рукописів магістерських, бакалаврських та курсових робіт, дисертаційних досліджень, наукових статей та тез. Тому "тягар бути першим рецензентом", вміти прослідкувати, на скільки здобувачі виконують роботу самостійно, дотримуючись принципів академічної доброчесності, падає саме на керівників кваліфікаційних та інших робіт. Назіп Хамітом стверджує, що реальна академічна доброчесність неможлива без повноцінного академічного діалогу між здобувачем вищої освіти (бакалавром, магістрантом, аспірантом) і викладачем, науковим керівником, докторантом і науковим консультантом [9]. Науково-дослідна робота це колективна справа, адже нові ідеї, гіпотези, концепції вибудовуються на основі колосальних напрацювань цілих попередніх поколінь та сучасних науковців.

Прийняття низки нормативних документів з дотримання академічної доброчесності загальнодержавного рівня та внутрішнього користування в ЗВО ще не засвідчує про вирішення означеної проблеми. Бюрократизація механізмів виявлення порушень академічної доброчесності та застосування санкцій спонукає до замовчування таких фактів. Адже їх оприлюднення кидає тінь на діяльність ЗВО і аж ніяк не красить діяльність навіть найбільш рейтингових університетів України і світу. У звітах державних органів, як і в засобах масової інформації рідко озвучуються факти порушення академічної доброчесності. Суспільний резонанс викликають лише результати перевірки відомих особистостей,

здебільшого, державних службовців, керівництва чи представників влади. Тому, на нашу думку, недоречно обмежуватись і зводити перевірку та публічне висвітлення виявів академічної нечесності лише публічними особами, зробивши акцент на їх поодиноких випадках, що веде лише до тимчасових гучних скандалів. Тобто з однієї сторони хотілося побачити і почути факти, що підтверджують порушення академічної доброчесності, а з іншої – гіпотетично визнаючи проблему, часто посиляючись на особистий досвід, освітяни та науковці намагаються оцінити, на скільки освітня, управлінська, організаційна діяльність відповідає нормам системи забезпечення якості вищої освіти. Суб'єкти освітнього процесу повинні бути впевненими, що лише стратегія дотримання принципів академічної доброчесності гарантуватиме повноцінне забезпечення викладацької та конкурентної науково-дослідної роботи.

Академічна доброчесність ґрунтується на свідомій поведінці суб'єкта освіти, бажанні діяти без примусу в межах засвоєних моральних норм, але унаочнення прикладів соціально-схвальної недоброчесної поведінки робить її зразком для наслідування. В ідеалі потрібно було б суттєво обмежити вплив адміністративної бюрократії на формування процедур забезпечення та перевірки якості вищої освіти, поклавши відповідальність за доброчесність на саму освітянську спільноту, що зменшує потребу в зовнішньому контролі [1]. Вітчизняні ЗВО не лише впроваджують політику академічної доброчесності, але й формують таку якісну академічну культуру, яка виходить за межі академічних аудиторій і сприяє підвищенню цінності вищої освіти у суспільстві.

Сучасна наука у всіх її областях підійшла до тієї межі, за якою чітко проглядається взаємозв'язок і взаємозалежність людського розуму та штучного інтелекту (ШІ). Сучасні вчені зосередились на огляді інструментарію використання ШІ у вищій освіті. Його потенційний вплив на академічну сферу, переваги у підготовці до занять як студентів, так і викладачів уже зрозумілі для усіх. Використання ШІ для підготовки студентами та викладачами презентацій, пошуку літератури, створення графіків, генерації тексту тощо, не є забороненою методикою, але вона може бути задіяна виключно як додаткове джерело при пошуку інформації та її обробки, як допоміжний інструмент у навчанні [8].

Оскільки процес використання ШІ є масовим, всеосяжним і перспективним явищем, то багато ЗВО регламентують політику використання штучного інтелекту для освітньо-наукової діяльності в межах принципів академічної доброчесності. Адже ШІ здатен автоматично генерувати текст, пропонує різні інтерпретації актуальних питань без належного зазначення авторства, може трансформувати раніше опубліковані роботи, з метою створення вигляду нової публікації або компіювати й фабрикувати тексти для написання кваліфікаційної чи іншої роботи без текстових запозичень, вірно оформлювати цитати і посилання, уникаючи негативної оцінки після перевірки "аніплагіатними" програмами. Але найбільш небезпечними явищем є подання ШІ недостовірних даних і представлення їх в якості аргументів для нових наукових висновків.

Повністю заборонити чи обмежити використання технологій ШІ немає ніякої можливості, тому слід вказувати методику свідомого та відповідального використання матеріалів, згенерованих ШІ у текстах власних робіт. Використання ШІ у вищій освіті має значний потенціал, проте вимагає ґрунтовного планування, чіткого контролю, удосконалення методики оцінювання та ефективного управління для досягнення максимальних позитивних результатів та мінімізації можливих ризиків порушення академічної доброчесності. Штучний інтелект може і суттєво покращити якість вищої освіти, і створити нові виклики для академічної доброчесності. Роботи, виконані за допомогою нейромереж, можуть стати масовим явищем. Відповідно перед вищою школою постає проблема вироблення нових технологій перевірки робіт та методик оцінювання, які зможуть об'єктивно охарактеризувати рівень самостійності у проведенні дослідження [2].

Інструментарій, обраний освітянами, що діє на упередження, включає не лише окремі статті закону, положень чи інструкцій, а й розгляд конкретних прикладів порушень. Тобто модель академічної підтримки та консультування здобувачів впливає на формування культури доброчесності та відповідальності. Об'єктивність оцінки виконаної роботи та усвідомлення неминучості санкцій сприятимуть унеможливленню діянь схожого ґатунку та матимуть суспільну значимість, адже забезпечать зниження кількості повторних порушень.

Академічна доброчесність, що виражена у формі норм, дозволів, заборон і санкцій, впливає на формування "етосу науки" – професійної етики педагогів і вчених. Її визначають

правильно підібрані методичні та методологічно обґрунтовані підходи до отримання достовірного знання та організації освітнього процесу. А етико-гуманістичні орієнтири, що лежать в основі визначення стратегії освітньої та наукової діяльності ЗВО, необхідно вибудовувати з урахуванням принципу відповідальності у якнайширшому його значенні.

Чіткі вимоги до форми та змісту наукових робіт зобов'язують освітян та вчених до певної унормованої поведінки, не тільки тому, що вони виявляються ефективними для таких процедур, а й тому, що загальні правила дозволяють конкурувати та розвиватися в умовах обов'язкових для всіх з моральної точки зору та основних принципів наукової діяльності – об'єктивності, доказовості, критичності тощо. Редакції фахових журналів вимагають дотримання чітких конструкцій висвітлення своїх наукових розвідок, які необхідно представити за заздалегідь визначеною формою від актуальності дослідження до списку використаних джерел. Вважаємо, що в цьому питанні автор повинен мати більше свободи для демонстрації результатів роботи, значна схематичність гарантовано вимагатиме повторень раніше сказаного. Введення людини в певні межі завжди було стимулом для пошуку їх розширення або шляхів подолання перешкод, особливо тоді, коли вони є штучно створеними.

На окрему увагу заслуговує з'ясування причин свідомого чи несвідомого порушення академічної доброчесності. Вони у своїй більшості співпадають з отриманням, так і пропозицією неправомірної вигоди, що в законодавстві визначається як корупція. Однак, на нашу думку, зловживання з академічної доброчесності спричинені, перш за все, недієвістю антикорупційного законодавства в сфері освіти та науки. Поширення недоброчесної поведінки є виявом низької академічної культури і часто пов'язується з незацікавленістю у цьому адміністративного та професорсько-викладацького складу вищої школи. Тривалий час були відсутні правові норми, які забезпечуються державою, встановлюють або санкціонують загальнообов'язкові правила поведінки, регулюють відносини академічної доброчесності та закріплюють міру свободи і справедливості у цій сфері. До того ж академічна недоброчесність розглядалася переважно як морально-етична проблема, а не протиправна академічна поведінка. Не можна оминати й низький соціальний статус професорсько-викладацького складу університетів, що залишається спонукальним мотивом для них хоч якимось чином покращити своє матеріальне становище або виконати поставлені завдання, мінімізуючи зусилля. Поряд з цим можна поставити й загальносуспільну тенденцію зниження цінності освіти та низький рівень навчальної мотивації.

Висновки. Академічна доброчесність у вищій освіті в Україні формується завдяки низці міжнародних, національних та місцевих ініціатив. Серед яких наразі провідну роль відіграє розроблена політика академічної доброчесності ЗВО. Саме вона, виступаючи вагомою складовою академічного успіху, безпосередньо спрямована на формування фахівців, що відповідають вимогам суспільства для його економічного та соціального зростання. Дотримання академічної доброчесності – це загальносуспільна потреба та важливий пріоритет для української системи вищої освіти. Законодавчо закріплені норми академічної доброчесності слід сприймати не тільки як етичні принципи, але і як форму дисциплінарної поведінки інституційного порядку ЗВО, що вимагає соціального контролю та відповідальної поведінки усіх суб'єктів освітнього процесу.

Академічну доброчесність слід розглядати не тільки в юридичній та педагогічній площині, адже це здебільшого філософське поняття, що характеризує риси академічного мислення, методологію науково-дослідної роботи вченого, практичну діяльність освітян та усвідомлення можливих наслідків і відповідальності за її результати. Академічна доброчесність – це категорія, яка охоплює етичні, нормативні й онтологічні виміри поведінки суб'єктів вищої освіти, вона постає не стільки як формальна вимога, а здебільшого як результат філософсько-правового дискурсу, заснованого на аксіологічних та антропологічних переконаннях, які сприяють формуванню їх зразкової та очікуваної поведінки.

Список використаних джерел:

1. Висоцька, О 2024, 'Академічна доброчесність як форма соціального контролю: механізми та філософське підґрунтя', *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. "Філософія. Педагогіка"*, № 2 (7), с. 9-18.

2. Горчинський, С, Софілканіч & М, Горбенко, І 2023, 'Якість української освіти й академічна доброчесність: вплив застосування штучного інтелекту', *Академічні візії*, Випуск 20. Доступно : <<https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/407>>. [9 Березень 2026].
3. Дуліба, ЄВ, Аврамова, ОЄ, Куліш, АМ & Миргород-Карпова, ВВ, 2022, 'Верховенство права, правова культура, освіта й академічна доброчесність', *Вісник ХНУВС, Bulletin of KhNUA*, №3 (98), с. 15-25.
4. *Європейський кодекс дослідницької доброчесності*. Видання 2023 року, переглянуте та доповнене (березень 2024 року), м. Берлін. Доступно : <<https://allea.org/wp-content/uploads/2024/09/CoC2023-Ukrainian.pdf>>. [15 Березень 2026].
5. *Про академічну доброчесність 2025*, Закон України від 18.12.2025 р. № 4742-IX. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>>. [15 Березень 2026].
6. *Про вищу освіту 2014*, Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Доступно : <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>>. [15 Березень 2026].
7. *Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розроблення та впровадження університетських систем академічної доброчесності 2019*, Рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29 жовтня 2019 року. Доступно : <<https://naqa.gov.ua/wp-content/wp-content/uploads/2019/10/Рекомендації-ЗВО-система-забезпечення-академічноїдоброчесності.pdf>>. [10 Березень 2026].
8. *Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти 2025*, Міністерство освіти і науки України. Доступно : <<https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf>>. [10 Березень 2026].
9. Хамітов, Н 2023, 'Академічна доброчесність як виклик, вимога і воля', *Філософія освіти. Philosophy of Education*, № 29 (2), с. 27-47.

References:

1. Vysotska, O 2024, 'Akademichna dobrochesnist yak forma sotsialnoho kontroliu: mekhanizmy ta filosofske pidgruntia [Academic Integrity as a Form of Social Control: Mechanisms and Philosophical Foundations]', *Visnyk Dniprovskoi akademii neperervnoi osvity. "Filosofia. Pedagogika"*, № 2 (7), s. 9-18.
2. Horchynskiy, S, Sofilkanych, M, Horbenko, I 2023, 'Iakist ukrainskoi osvity y akademichna dobrochesnist: vplyv zastosuvannia shtuchnoho intelektu [The Quality of Ukrainian Education and Academic Integrity: The Impact of Artificial Intelligence]', *Akademichni vizii*, Vypusk 20. Dostupno: <<https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/407>>. [9 Berezhen 2026].
3. Duliba, YeV, Avramova, OIe, Kulish, AM, Myrhorod-Karpova, VV, 2022, 'Verkhovenstvo prava, pravova kultura, osvita y akademichna dobrochesnist [The Rule of Law, Legal Culture, Education, and Academic Integrity]', *Visnyk KhNUVS, Bulletin of KhNUA*, №3 (98), s. 15-25.
4. *Ievropeyskyi kodeks doslidnytskoi dobrochesnosti [European Code of Research Integrity]*. Vydannia 2023 roku, perehlianyute ta dopovnene (berezen 2024 roku), m. Berlin. Dostupno: <<https://allea.org/wp-content/uploads/2024/09/CoC2023-Ukrainian.pdf>>. [15 Berezhen 2026].
5. *Pro akademichnu dobrochesnist [On Academic Integrity]* 2025, Zakon Ukrainy vid 18.12.2025 r. № 4742-IX. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>>. [15 Berezhen 2026].
6. *Pro vyshchu osvitu [On Higher Education]* 2014, Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>>. [15 Berezhen 2026].
7. *Rekomendatsii dlia zakladiv vyshchoi osvity shchodo rozroblennia ta vprovadzhennia universytetskykh system akademichnoi dobrochesnosti [Recommendations for Higher Education Institutions on the Development and Implementation of University Academic Integrity Systems]* 2019, Rishennia Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity vid 29 zhovtnia 2019 roku. Dostupno: <<https://naqa.gov.ua/wp-content/wp-content/uploads/2019/10/Rekomendatsii-ZVO-systema-zabezpechennia-akademichnoidobrochesnosti.pdf>>. [10 Berezhen 2026].
8. *Rekomendatsii shchodo vidpovidalnoho vprovadzhennia ta vykorystannia tekhnolohii shtuchnoho intelektu v zakladakh vyshchoi osvity [Recommendations for the Responsible Implementation and Use of Artificial Intelligence Technologies in Higher Education Institutions]* 2025, Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/news/2025/04/24/shi-v-zakladakh-vyshchoi-osvity-24-04-2025.pdf>>. [10 Berezhen 2026].
9. Khamitov, N 2023, 'Akademichna dobrochesnist yak vyklyk, vymoha i volia [Academic Integrity as a Challenge, a Requirement, and a Choice]', *Filosofia osvity. Philosophy of Education*, № 29 (2), s. 27-47.